

Pošta jako banka – už 130 let

Název emise: 130 let poštovního bankovníctví

Den vydání: 26. 6. 2013

Platnost: ode dne vydání ve stá-
tu tuzemském i mezinárodním
až do odvolání

Hodnota: 20 Kč – č. 770 (ČP)

Výtvarný návrh: Adolf Born

Rozměr známkového obrazu:
40 x 23 mm

Druh tisku: OF; tisk PTC Praha

Tisková forma: 4x 50

FDC: OTp v barvě černohnědé; tisk PTC

Rytec FDC: Bohumil Šneider

Nová známka připomíná veřejnosti nepřilíš známé výročí – 130 let od zřízení Spořitelního úřadu rakouské c. a k. pošty, která tak stále houstnoucí síti svých poboček dala další náplň a rozšířila tím jejich finanční efektivitu. Byl to počín šťastný a oboustranně výhodný. Dnes už si dovedeme jen těžko představit, jakým pokrokem, zejména pro drobné střadatele v odlehlých místech monarchie, bylo přiblížení peněžní služby na nejbližší poštu, a současně jak prozíravé to bylo pro samotný stát, který bez nutnosti vynaložit větší investice získal významné postavení na finančním trhu. Pod vlivem četby Haškových povídek jsme sice leckdy nabyli dojmu, že starorakouská byrokracie se skládala výhradně z degenerovaných pitomců, ovšem zrovna příklad poštovní spořitelny ukazuje, že to nebyla vždycky pravda. Navíc šlo – v hluboké monarchii – o činnost značně demokratickou, umožňující i nepatrné finanční transakce (dnes bychom jim říkali mikroplatby), které by jiné peněžní ústavy nebyly ochotny provádět, nebo by poplatky za ně přesáhly jejich výši. Vzpomínku na to máme v poštovních úsporkách, takzvaných spofenkách, formulářích umožňujících ukládání minimálních částek, konkrétně 10 haléřů (dnes by šlo ale o hodnotu zhruba 10 korun, což shodou okolností koresponduje s výší základního výplatného za dopis - tehdy 10 h, dnes 10 Kč). Spořit šlo navíc velmi jednoduše - nalepením poštovních známek, což však zase vedlo ke značnému rozšíření perfinů, kterými si firmy chránily známky před nenechavci z řad vlastních zaměstnanců.

FDC

Inu, každá věc má dvě stránky, a v tomto případě jako filatelisté můžeme těžit z obou. A když už jsme u demokratičnosti, poštovní spořitelna a její služby nejsou v tomto směru ani první, ani jediné v rakouském císařství. Například dodnes

fungující aukční firma Dorotheum byla rakouským státem založena o jeden a tři čtvrti století dříve (1707) jako zastavárna, která měla za spravedlivých podmínek a na nízký úrok umožnit obyčejným lidem, aby překlenuli okamžitou finanční nouzi.

Když obecně vysmívané, byly starorakouské instituce převzaty do systému nově vzniklého Československa, a s nimi i princip poštovního spořitelnictví. Neproběhlo to úplně hladce, služba se už v roce 1919 transformovala z Poštovní spořitelny na Poštovní úřad šekový, který pak využíval stát jako svůj platební ústav.

K vlastní spořitelní činnosti se vrátil v roce 1930, pod obnoveným názvem Poštovní spořitelna. Pak se činnost opět změnila, v protektorátu, po válce, po roce 1948, a po všech těch peripetiích vznikla jednotná a monopolní Čs. státní spořitelna, která získala monopol na spořitelní služby. S poštou už ovšem nesouvisela, odmyslíme-li si oblíbené cestovní vkladní knížky, na něž šlo ukládat a z nichž šlo vybírat u poštovních přepážek.

Po roce 1989 byla na ministerstvu spojů myšlenka poštovního bankovníctví znovu diskutována, v roce 1990 pak byla založena Poštovní banka (přípomínku na ni máme na známce Poř. 3021). Její samostatná existence však neměla dlouhého trvání, jen něco přes tři roky, a poté se v roce 1994 sloučila s Investiční bankou v Investiční a poštovní banku. Ani to nebyl šťastný tah, protože ta, jak známo, v roce 2000 zkrachovala, a Poštovní spořitelnu získala ČSOB. To hlavní na ní, možnost využívatí síti poboček České pošty, však po celou dobu zůstalo nezměněno.

Porovnáme-li činnost a výsledky dávné c. a k. Poštovní spořitelny s jejími tuzemskými nástupkyněmi, musíme uznat, že posměšky nad institucemi staré monarchie, zejména poštou a dráhami, jsou neopodstatněné a značně přehnané...

Nová známka tedy připomíná to dávné výročí, které, popravdě, málokdo zná a málokoho zajímá. Ale pošta samozřejmě má právo věnovat kousek emisní činnosti vlastní historii, a je potěšitelné, že to nedělá strnule a pateticky, ale s odlehčením a s humorem. Kresba – to je typický Born, legrační a hravý, v tomto případě možná až moc, protože jeho obrázek vlastně ani neaspiruje na to, být poštovní známkou. Prostě si spočívá uprostřed zoubkovaného papíru, neukotveně a bez jakéhokoliv rámce. Ale možná je to záměr, to vlání má evokovat pohyb – kočáru i instituce, která má sice prastaré kořeny, ale budoucnost před sebou.

Nepochopitelná je nominální hodnota – pro takto tuzemský motiv by měla být samozřejmě deseti- (či nově třinácti- ?) korunová, pochybuji totiž, že na zásilkách do zahraničí bude pro adresáty myšlenka známky srozumitelná. Ale to je starý problém, o kterém jsme psali už mnohokrát.

Se známkou vychází obálka dne vydání a příležitostně razítko. -k

